

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Kişilik Özellikleri ile Yaratıcı Düşünme Eğilimleri ve Eleştirel Düşünme Eğilimleri

Creative Personality Traits and Creative Thinking Dispositions and Critical Thinking Tendencies of Pre-School Teacher Candidates

Sayfa | 1412

Hilal YILMAZ , Dr. Öğretim Üyesi, Artvin Çoruh Üniversitesi, yilmazhilal@artvin.edu.tr

Geliş tarihi - Received: 19 Eylül 2023
Kabul tarihi - Accepted: 5 Aralık 2023
Yayın tarihi - Published: 28 Aralık 2023

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (2), 1412-1430.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (2), 1412-1430.

Araştırma Makalesi / Research Paper

Öz. Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yürütülen bu çalışma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modelinde kurgulanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemine göre seçilen Okul Öncesi Öğretmenliği programında öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 78 okul öncesi öğretmen adayından oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak öğretmen adaylarının demografik bilgilerini elde etmek amacıyla "Demografik Bilgi Formu", yaratıcı kişilik özelliklerini belirlemek amacıyla "Yaratıcı Kişilik Özellikleri Ölçeği", yaratıcı düşünme eğilimlerini belirlemek amacıyla "Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği" ve eleştirel düşünme eğilimlerini belirlemek amacıyla "Marmara Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özelliklerinin, yaratıcı düşünme eğilimlerinin ve eleştirel düşünme eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri ile yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri arasında orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı; yaratıcı düşünme eğilimleri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasında yüksek düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buna göre okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri arttıkça yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimlerinin arttığı; yaratıcı düşünme eğilimleri arttıkça eleştirel düşünme eğilimlerinin arttığı söylenebilir. Son olarak araştırmanın sonucunda okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimlerinin demografik değişkenlere göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Yaratıcı kişilik özelliği, Yaratıcı düşünme eğilimi, Eleştirel düşünme eğilimi, Okul öncesi öğretmen adayları.*

Abstract. This study, which was conducted to examine the relationship between creative personality traits, creative thinking tendencies and critical thinking tendencies of pre-school teacher candidates, was designed in the relational survey model, one of the quantitative research methods. The study group of the research consists of 78 pre-school teacher candidates studying in Preschool Teaching program, who were selected according to the criterion sampling method, one of the purposeful sampling methods, and who voluntarily accepted to participate in the research. As a data collection tool in the research, "Creative Personality Traits Scale" "Marmara Creative Thinking Tendencies Scale" and "Marmara Creative Thinking Tendencies Scale" "Critical Thinking Dispositions Scale" was used. As a result of the research, it was determined that pre-school teacher candidates' creative personality traits, creative thinking tendencies and critical thinking tendencies were at high levels. The relationship between the creative personality traits of teacher candidates and their creative thinking tendencies and critical thinking tendencies is moderate, positive and significant; It has been determined that there is a high level, positive and significant relationship between creative thinking tendencies and critical thinking tendencies. Accordingly, as the creative personality traits of preschool teacher candidates increase, their creative thinking tendencies and critical thinking tendencies increase; It can be said that as creative thinking tendencies increase, critical thinking tendencies increase. Finally, as a result of the research, it was determined that the creative personality traits, creative thinking tendencies and critical thinking tendencies of pre-school teacher candidates did not differ according to demographic variables.

Keywords: *Creativity personality trait, Creative thinking disposition, Critical thinking disposition, Preschool teacher candidates.*

Yılmaz, H. (2023). Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 14 (2), 1412-1430.*

DOI. 10.51460/baebd.1363259

Extended Abstract

Introduction. Developments and rapid changes in today's technological age require individuals to access information, use this information, produce new content based on this information, publish and evaluate them. It is thought that it is especially important for teacher candidates who are in the process of adapting to this age to acquire certain personality traits in their higher education experiences. The first of these features is creative personality traits. Creativity is a much-needed feature for an unresolved problem or for the solution of an unfinished problem, and people who can adapt to today's rapid changes will only be individuals with creative thinking skills (Mumford et al., 2012). According to Beghetto (2010), creativity is the key skill of the 21st century.

No study has been found in the literature that examines the relationship between preschool teacher candidates' creative personality traits, creative thinking tendencies and critical thinking tendencies together. As a result of Türkmen's (2014) study, which comparatively examined the critical thinking tendencies and creativity levels of students at the faculty of education, it was determined that there was a moderate, positive and significant relationship between the creative thinking tendencies and critical thinking tendencies of prospective teachers. It has been determined that the critical thinking tendencies of female teacher candidates are significantly higher than those of men. It has been revealed that teacher candidates' creative thinking tendencies do not differ according to gender and grade level variables.

Based on the results of the studies in the literature; It is thought that examining the relationship between preschool teacher candidates' creative personality traits, creative thinking tendencies and critical thinking tendencies is important in terms of better equipping these features to teacher candidates in the higher education process. It is thought that this research will be beneficial by revealing the current situation of pre-school teacher candidates, how the candidates can be supported in terms of these characteristics, and how these subjects will be included in undergraduate course contents. Therefore, this study aimed to examine the relationship between creative personality traits, creative thinking tendencies and critical thinking tendencies of pre-school teacher candidates.

Method. This study was designed in the relational survey model, one of the quantitative research methods, to examine the relationship between the creative personality traits, creative thinking tendencies and critical thinking tendencies of pre-school teacher candidates. Since the current research will mainly examine the relationship between the creative personality traits of pre-school teacher candidates and their creative thinking tendencies and critical thinking tendencies, it was thought that the research design that could reveal this relationship network would be the correlational model. The study group of the research consists of 78 pre-school teacher candidates studying in Preschool Teaching program, who were selected according to the criterion sampling method, one of the purposeful sampling methods, and who voluntarily accepted to participate in the research. As a data collection tool in the research, "Demographic Information Form" was used to obtain demographic information of teacher candidates, "Creative Personality Traits Scale" was used to determine creative personality traits, "Marmara Creative Thinking Tendencies Scale" was used to determine creative thinking tendencies, and "Marmara Creative Thinking Tendencies Scale" was used to determine critical thinking tendencies. "Critical Thinking Dispositions Scale" was used.

Results. As a result of the research, it was determined that pre-school teacher candidates' creative personality traits, creative thinking tendencies and critical thinking tendencies were at high levels. The relationship between the creative personality traits of teacher candidates and their creative thinking tendencies and critical thinking tendencies is moderate, positive and significant; It has been determined that there is a high level, positive and significant relationship between creative thinking tendencies and critical thinking tendencies. Accordingly, as the creative personality traits of preschool teacher candidates increase, their creative thinking tendencies and critical thinking tendencies increase; It can be said that as creative thinking tendencies increase, critical thinking tendencies increase. Finally, as a result of the research, it was determined that the creative personality traits, creative thinking tendencies and critical thinking tendencies of pre-school teacher candidates did not differ according to demographic variables.

Discussion and Conclusion. As a result of the research, the relationship between the creative personality traits of pre-school teacher candidates and their creative thinking tendencies and critical thinking tendencies is moderate, positive and significant; It has been determined that there is a high level, positive and significant relationship between creative thinking tendencies and critical thinking tendencies. Accordingly, as the creative personality traits of preschool teacher candidates increase, their creative thinking tendencies and critical thinking tendencies increase; It can be said that as creative thinking tendencies increase, critical thinking tendencies increase. Similarly, as a result of the research in which Bulut (2022) examined the 21st Century skills and creative thinking tendencies of pre-school teacher candidates, he found that there was a moderate, positive and significant relationship between creative thinking tendencies and critical thinking skills. Berkant and Varki (2022) revealed that there was a low-level, positive and significant relationship between teacher candidates' critical thinking and problem-solving skills and their creative thinking tendencies. As a result of Türkmen's (2014) study, which comparatively examined the critical thinking tendencies and creativity levels of students at the faculty of education, it was determined that there was a moderate, positive and significant relationship between the creative thinking tendencies and critical thinking tendencies of prospective teachers.

As a result of this research, which examined the relationship between preschool teacher candidates' creative personality traits, creative thinking tendencies and critical thinking tendencies, some suggestions were made for researchers, educators and policy makers. As a result of the research, it was determined that pre-school teacher candidates' creative personality traits, creative thinking tendencies and critical thinking tendencies were at high levels. Detailed research can be conducted into the reasons for this result. Additionally, other studies can be conducted with groups that are likely to be at low levels. As a result of the research, it was determined that the creative personality traits, creative thinking tendencies and critical thinking tendencies of pre-school teacher candidates were related. Based on this relationship, teacher candidates can be supported in terms of these variables. In this research, it was determined that the creative personality traits, creative thinking tendencies and critical thinking tendencies of pre-school teacher candidates did not differ according to the variables of gender, grade level, taking a creativity course and attending a seminar on creativity. Detailed studies can be conducted to identify possible reasons for this result. In future research, other variables that can create differences in teacher candidates' creative personality traits, creative thinking tendencies and critical thinking tendencies can be added. Finally, quantitative

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (2), 1412-1430.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (2), 1412-1430.
Araştırma Makalesi / Research Paper

data collection methods and techniques were used in this research. It is recommended to use qualitative data collection methods and techniques in subsequent studies.

Giriş

Günümüz teknoloji çağındaki gelişmeler ve hızlı değişiklikler bireylerin bilgiye erişme, bu bilgiyi kullanma, bu bilgilerden yola çıkarak yeni içerikler üretme, bunları yayınlama ve değerlendirme süreçlerini zorunlu kılmaktadır. Özellikle çağa uyum sağlama sürecinde olan öğretmen adaylarının yükseköğretim yaşantılarında belli başlı kişilik özelliklerini edinmelerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu özelliklerden ilki yaratıcı kişilik özellikleridir. Yaratıcılık çözümlenmemiş bir sorun için ya da yarım kalan bir sorunun çözümünü için oldukça ihtiyaç duyulan bir özelliktir ve günümüzdeki hızlı değişimlere uyum sağlayabilecek kişiler ancak yaratıcı düşünme becerilerine sahip bireyler olacaktır (Mumford vd., 2012). Beghetto'ya (2010) göre yaratıcılık 21. Yüzyılın anahtar becerisidir.

Yaratıcı düşünme eğilimi, bireyin yeni ve orijinal fikirler üretme, problem çözme, özgün yaklaşımlar geliştirme ve yaratıcı projeler oluşturma konusundaki doğal eğilimidir. Bu eğilim, kişinin hayal gücünü kullanma, alışılmış düşünme kalıplarının dışına çıkma ve yaratıcı bir şekilde düşünme yeteneği ile ilgilidir (Bilge, 2012; Treffinger vd., 2023). Yaratıcı düşünme eğilimi, kişinin çeşitli durumlarla karşılaştığında sıradışı veya yenilikçi yaklaşımlar geliştirme eğilimini ifade eder. Bu yaklaşım, esnek düşünme, problem analizi, farklı perspektiflerden bakabilme ve yaratıcı çözümler üretebilme yeteneği içerir (Yıldırım, 2007). Bu yeteneğe sahip olan bireyler, çevrelerinde benzer veya farklı durumlara karşı duyarlılık gösterirler (Robbins ve Judge, 2012). Yaratıcı düşünen bireyler, toplumun şekillenmesinde önemli bir rol oynarlar ve bu etki eğitim kurumlarında da geçerlidir.

Toplum içinde yaratıcılığın geliştirilmesi, öğretmenlere ve eğitimcilere büyük sorumluluklar yüklemektedir (Dilmaç, 2010). Okullarda çocukların yaratıcılıklarını geliştirmek isteyen öğretmenler, çocukların ilgi alanlarını ve duygusal ihtiyaçlarını anlama kapasitesine sahip olmalıdır. Empati kurarak çocukların dünyasını daha iyi anlamak, onların yaratıcılığını teşvik etmede önemlidir (Duffy, 2006; Memduhoğlu vd., 2017). Yaratıcılığın gelişimi zaman alabilir. Öğretmenler, çocukların fikirlerini ifade etmeleri ve denemeleri için yeterince zaman ve fırsat tanımalıdır. Sabırlı olmak, çocukların yaratıcılıklarını teşvik eder (Cheung, 2012). Bu kişisel özelliklere sahip olan öğretmenler, okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcılıklarını teşvik ederek onların öğrenme deneyimlerini daha zengin ve ilgi çekici hale getirebilirler. Bu şekilde, geleceği şekillendirecek bireyler yetiştirme fırsatı bulacaklardır.

Günümüz dünyasında yaşayan her bireyin sahip olması gereken yaratıcı düşünme becerileri, erken çocukluk dönemlerinden itibaren çocuklara öğretilmelidir. Ancak bu becerileri çocuklara kazandıracak öğretmenlerin de belirli yeteneklere sahip olmaları gerekmektedir. Bu yeteneklerin kazandırılması, yükseköğretim kurumlarında büyük öneme sahiptir (Kaya, 2010). Bunlardan biri de eleştirel düşünme eğilimidir.

Eleştirel düşünme eğilimi, bir bireyin düşündüğü konuları, bilgiyi ve argümanları objektif ve eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme, analiz etme ve sorgulama yeteneği olarak tanımlanabilir (Facione, 2011). Bu tür düşünme, sadece yüzeydeki bilgilere dayanmak yerine derinlemesine düşünmeyi, mantıksal ve rasyonel düşünmeyi içerir. Eleştirel düşünme eğilimi, kişinin herhangi bir konuyu daha iyi anlama, mantıklı sonuçlara varma, çelişkileri tanıma ve bilgiyi sorgulama yeteneğiyle

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (2), 1412-1430.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (2), 1412-1430.

Araştırma Makalesi / Research Paper

ilişkilidir (Mulnix, 2012). Eleştirel düşünmenin iki ana boyutu vardır. Bunlardan ilki bilişsel beceri boyutu, ikincisi ise kişisel özellik boyutudur (Ku, 2009). Bu bakımdan eleştirel düşünme, akıl yürütme, çıkarım yapma, ilişkilendirme ve analiz etme gibi belirli zihinsel ve entelektüel becerileri ifade etmektedir (Lai, 2011). Eleştirel düşünme kişinin kendi düşüncesini kontrol etmesini ve geliştirmesini gerektirir. Eleştirel düşünmenin kişisel bir eğilimi ve karakteristik boyutu vardır. Eleştirel düşünme aynı zamanda belirli özelliklere sahip olmayı ve belirli bir şekilde davranmayı veya harekete geçmeyi de gerektirir (Paul, & Elder, 2019). Eleştirel düşünen kişi meraklı, bilgili, mantığa güvenen, esnek, değerlendirmede objektif, kişisel önyargılarla yüzleşmede dürüst, karar vermede basiretli, sorunları ve kanıtları yeniden değerlendirmeye istekli, sorunlar konusunda açık, karmaşık olaylarla ilgili organize olan, ilgili, araştırma konusunda gayretli kişidir (Chabeli, 2006). Seçimlerinde makul olan, araştırmaya odaklanan ve olası sonuçları araştırmakta ısrarcı olan kişilerdir (Ask, & Alison, 2017). Bu özelliklerin okul öncesi öğretmen adaylarına lisans eğitimi sürecinde kazandırılması mesleğe başladıklarında onlara katkı sağlayacaktır. Nitekim, Tuncer (2017) okul öncesi dönemde eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini etkileyen faktörleri incelediği araştırmanın sonucunda öğretmenler ve ailelerin bu becerilerin öneminin farkında olduklarını ancak bu becerilerle ilgili bilgi düzeylerinin düşük olduğunu ifade etmektedirler. Buradan hareketle yükseköğretim sürecinde olan okul öncesi öğretmen adaylarının bu aşamada desteklenmesiyle hem anne-baba adayları olarak hem de geleceğin okul öncesi öğretmenleri olarak bilgi eksikliklerinin daha hızlı bir şekilde giderilmesi mümkün olabilecektir.

Alanyazındaki çalışmalara bakıldığında; Yılmaz ve Güven (2019) okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri ve hoşgörülerini arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın sonucunda yaratıcı kişilik özellikleri ve hoşgörü arasında yüksek düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu ve yaratıcı kişilik özelliklerinin cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Kılınç (2019) okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri ve duygusal zekâlarını çeşitli değişkenlere göre incelediği araştırmasının sonucunda öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özelliklerinin cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Karaçelik (2022) okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerini incelediği çalışmada, öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğunu ve yaratıcı düşünme eğilimlerinin cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Karalı (2012) eğitim fakültesi öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerini incelediği araştırmanın sonucunda öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin iyi seviyede olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin sınıf düzeyine göre farklılaştığını ancak cinsiyete göre farklılaşma olmadığını tespit etmiştir. Bu çalışmalarda yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimi ve eleştirel düşünme eğilimlerinin ayrı ayrı incelendiği görülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin birlikte incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak Türkmen (2014) eğitim fakültesindeki öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri ve yaratıcılık düzeylerini karşılaştırmalı olarak incelediği araştırmanın sonucunda öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasında orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Kadın öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin erkeklerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yılmaz, H. (2023). Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 14 (2), 1412-1430.*

DOI. 10.51460/baebd.1363259

Öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinin cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaşmadığı ortaya konmuştur. Belda-Medina (2022) ise İngilizce öğretmen adaylarının yaratıcılık ve eleştirel düşünme becerilerini dijital hikayeler anlatımı ile desteklemiş ve çalışmanın sonucunda öğretmen adaylarının yaratıcılık ve eleştirel düşünme becerilerinin olumlu şekilde etkilendiğini tespit etmiştir.

Alanyazında yer alan çalışmaların sonuçlarından yola çıkarak; okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesinin yükseköğretim sürecinde öğretmen adaylarına bu özelliklerin daha iyi kazandırılması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırmayla, okul öncesi öğretmen adaylarının mevcut durumunun ortaya konulması, adayların bu özellikler açısından nasıl desteklenebileceği, lisans ders içeriklerinde bu konulara nasıl yer verileceği gibi konular üzerine fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Kampliyis ve Berki (2014) yaratıcı düşünmenin gelişiminde bireyin çevreden bağımsız olarak düşünemeyeceğini belirtmektedirler. Benzer şekilde Craft (2003) yaratıcı düşünmenin geliştirilebilen bir beceri olduğunu ve yaşamın erken yıllarından itibaren bunun üzerine çalışılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Tüm bu hususlar dikkate alınarak araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu temel amaçtan hareketle araştırmanın alt amaçları şunlardır:

- Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri ne düzeydedir?
- Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri demografik özelliklerine (cinsiyet, sınıf düzeyi, yaratıcılık dersi alma durumu ve seminer alma durumu) göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeline, çalışma grubuna, veri toplama araçlarına, veri toplama süreci ve veri analizine yönelik bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın modeli

Bu çalışma, okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi için nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modelinde kurgulanmıştır. Tarama modelleri kapsamında korelasyonel analizleri veya regresyon analizlerini kullanmak; değişkenler arasındaki ilişkinin gücünü (büyük) ve yönünü ölçmeyi veya bir değişkenin diğeri üzerindeki etkisini tahmin etmeyi sağlar. Bu desende araştırmada kullanılması planlanan ölçme araçları uygulaması dışında herhangi bir uygulama, müdahale ve benzeri yönlendirmeler yapılmamaktadır (Büyüköztürk ve diğ., 2008;

Edmonds ve Kennedy, 2017). Mevcut araştırmada temel olarak okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri ile yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişki inceleneceğinden bu ilişkiyi ortaya çıkarmak amacıyla araştırma deseni korelasyonel model olarak belirlenmiştir.

Çalışma grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu Okul Öncesi Öğretmenliği programında öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 78 okul öncesi öğretmen adayından oluşmaktadır. Katılımcı öğretmen adayları belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme bu çalışmanın amacına uygun olarak detaylı bir inceleme yapmak amacıyla belirli durumların seçilmesi olarak tanımlanmaktadır. Amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme araştırmaya başlamadan önce belirlenen ölçütlere uygun durumların incelenmesidir (Patton, 2014). Bu araştırmada belirlenen ölçütler şunlardır: Çalışma grubunun aynı üniversiteden seçilmesi, yaratıcılık ile ilgili ders alan ve almayan iki farklı sınıf düzeyinin olması, öğretmen adaylarının hiçbir sınıf düzeyinde araştırma konuları ile ilgili özel bir eğitim almamış olmaları şeklindedir. Buna göre seçilen örneklemin demografik verileri Tablo 1'dedir.

Tablo 1.

Çalışma grubuna ait demografik bilgiler

Demografik bilgiler		n	%
Cinsiyet	Kadın	70	89,7
	Erkek	8	10,3
Sınıf düzeyi	1. Sınıf	49	62,8
	2. Sınıf	29	37,2
Yaratıcılık dersi alma durumu	Alan	41	52,6
	Almayan	37	47,4
Yaratıcılık ile ilgili seminere katılma durumu	Katılan	12	15,4
	Katılmayan	66	84,6
Toplam		78	100

Tablo 1 incelendiğinde çalışma grubundaki öğretmen adaylarının %89,7'sinin kadın, %10,3'ünün erkek olduğu; %62,8'inin 1. Sınıf, %37,2'sinin 2. Sınıf olduğu; %52,6'sının yaratıcılık dersi aldığı, %47,4'ünün yaratıcılık dersi almadığı; %15,4'ünün yaratıcılık ile ilgili seminere katıldığı, %84,6'sının seminere katılmadığı görülmektedir.

Veri toplama araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak öğretmen adaylarının demografik bilgilerini elde etmek amacıyla "Demografik Bilgi Formu", yaratıcı kişilik özelliklerini belirlemek amacıyla "Yaratıcı Kişilik Özellikleri Ölçeği", yaratıcı düşünme eğilimlerini belirlemek amacıyla "Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği" ve eleştirel düşünme eğilimlerini belirlemek amacıyla "Marmara Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği" kullanılmıştır.

Demografik bilgi formu

Çalışma grubundaki öğretmen adaylarının demografik bilgilerine erişmek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan demografik bilgi formunda; öğretmen adaylarının cinsiyet, sınıf düzeyi, yaratıcılık dersi alma durumu ve yaratıcılık ile ilgili seminere katılma durumu sorularına yer verilmiştir.

Yaratıcı kişilik özellikleri ölçeği

Yaratıcı kişilik özelliklerinin tespit edilmesi amacıyla Şahin ve Danışman (2017) tarafından geliştirilen Yaratıcı Kişilik Özellikleri Ölçeği 17 madde ve dört alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; amaç yönelimlilik (5 madde), içsel motivasyon (5 madde), risk alma (4 madde) ve kendine güvendir (3 madde). Ölçeğin alt boyutları için Cronbach alpha katsayısının .60 ile .65 aralığında değiştiği ve ölçeğin geneli için bu katsayının .67 olduğu tespit edilmiştir. Ölçek 5'li likert yapıdadır. Ölçme aracının genelinden alınabilecek puan 17-85 aralığında değişmektedir. Ölçekten alınan puanın yüksekliği yaratıcı kişilik özelliklerinin yükseldiği anlamına gelmektedir (Şahin ve Danışman, 2017). Mevcut araştırmada ölçeğin toplam puanı kullanılmış ve ölçeğin geneli için Cronbach alpha katsayısının .79 olduğu tespit edilmiştir.

Marmara yaratıcı düşünme eğilimleri ölçeği

Bireylerin yaratıcı düşünme eğilimlerini tespit etmek amacıyla Özgenel ve Çetin (2017) tarafından geliştirilen bu ölçme aracı 25 madde ve altı faktörden oluşmaktadır. Bunlar; öz disiplin (5 madde), yenilik arama (8 madde), cesaret (4 madde), merak (3 madde), şüphe etme (2 madde) ve esnekliktir (3 madde). Ölçek 5'li likert yapıdadır. Ölçeğin tümü için Cronbach alpha katsayısı .87 olarak hesaplanmıştır. Ölçme aracının genelinden alınabilecek puan 25-125 aralığında değişmektedir. Ölçekten alınan toplam puanın artması yaratıcı düşünme eğiliminin arttığını ifade etmektedir (Özgenel ve Çetin, 2017). Mevcut araştırmada ölçeğin toplam puanı kullanılmış ve ölçeğin geneli için Cronbach alpha katsayısının .90 olduğu tespit edilmiştir.

Marmara eleştirel düşünme eğilimleri ölçeği

Bireylerin genel eleştirel düşünme eğilimlerini tespit etmek amacıyla Özgenel ve Çetin (2018) tarafından geliştirilen bu ölçme aracı 28 madde ve altı alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; akıl yürütme (6 madde), yargıya ulaşma (6 madde), kanıt arama (4 madde), gerçeği arama (4 madde), açık fikirlik (4 madde) ve sistematikliktir (4 madde). Ölçek 5'li likert tipindedir. Ölçeğin geneli için Cronbach alpha katsayısı .91 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınabilecek puan aralığı 28-140'tır. Ölçekten alınan puanın yüksekliği bireyin eleştirel düşünme eğilimindeki yüksekliği ifade etmektedir (Özgenel ve Çetin, 2018). Mevcut araştırmada ölçeğin toplam puanı kullanılmış ve ölçeğin geneli için Cronbach alpha katsayısının .94 olduğu tespit edilmiştir.

Veri toplama süreci

Araştırmanın verileri toplanmadan önce Artvin Çoruh Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu tarafından 04.04.2023 tarihli ve E-18457941-050.99-87494 sayılı kararı ile etik kurul izni alınmıştır. Form ve ölçekler çevrimiçi ortamda doldurulmaya uygun olacak şekilde hazırlanmıştır. Türkiye’de yaşanan deprem nedeniyle öğretim faaliyetleri uzaktan yürütüldüğü için veriler 05.04.2023-05.05.2023 tarihleri arasında çevrimiçi olarak toplanmıştır. Araştırmanın uygulanacağı sınıflardaki öğretmen adaylarına araştırma süreci ile ilgili açıklama yapılmış ve gönüllü olarak katılmak isteyen öğretmen adaylarına çevrimiçi form linki e-posta aracılığıyla ulaştırılmıştır. Ayrıca çevrimiçi formda öğretmen adaylarına araştırmanın amacı ve önemi ile ilgili bilgi verilmiştir. Öğretmen adaylarından formda yer alan gönüllü katılım seçeneğini onaylamaları doğrultusunda araştırmaya katılım sağlayacakları bilgisi verilmiştir. Öğretmen adaylarının formları doldurmalarının ardından formlar önce Excel dosyasına aktarılmış ardından istatistik analizlerinin yapılabilmesi için istatistik paket programına aktarılarak veriler analiz edilmiştir.

Veri analizi

Bu çalışmada veri toplama araçları aracılığıyla elde edilen verilerin tamamı istatistik programı ile çözümlenmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov Testi ile analiz edilmiş ve verilerin normal dağılım gösterdiği ortaya konulmuştur (Tablo 2). Araştırmada verilerin analizinde betimsel istatistik analizleri, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı Analizi ve bağımsız gruplar t testi analizi yapılmıştır.

Tablo 2.

Verilerin normallikine ilişkin kolmogorov-smirnov testi sonuçları

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test				
		Marmara eleştirel düşünme eğilimleri ölçeği	Yaratıcı kişilik özellikleri ölçeği	Marmara yaratıcı düşünme eğilimleri ölçeği
N		78	78	78
Normal değerler	Ortalama	118,4744	58,1538	101,7692
	Standart sapma	12,45118	8,48081	11,09337
	Mutlak	,128	,176	,100
Farklılıklar	Pozitif	,128	,176	,100
	Negatif	-,096	-,090	-,081
Kolmogorov-Smirnov Z		1,126	1,557	,881
Asymp. Sig. (2-tailed)		,158	,162	,419

p>,05

Bulgular

Bu başlık altında yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri değişkenlerinin okul öncesi öğretmen adayları için düzeyi; yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye ilişkin bulgular ve okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimlerinin demografik özelliklerine göre farklılaşma durumlarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 3.

Yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri düzeylerine ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları

Puan	n	\bar{X}	SS
Yaratıcı kişilik özellikleri ölçeği	78	58,15	8,48
Marmara yaratıcı düşünme eğilimleri ölçeği	78	101,76	11,09
Marmara eleştirel düşünme eğilimleri ölçeği	78	118,47	12,45

Tablo 3'te okul öncesi öğretmen adaylarının Yaratıcı kişilik özellikleri ölçeği puan ortalaması 58,15, standart sapma 8,48; Marmara yaratıcı düşünme eğilimleri ölçeği puan ortalaması 101,76, standart sapma 11,09; Marmara eleştirel düşünme eğilimleri ölçeği puan ortalaması 118,47; standart sapma 12,45 olduğu görülmektedir.

Ölçme araçlarından alınan maksimum ve minimum puanların değerlendirilmesi sonucunda öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özelliklerinin, yaratıcı düşünme eğilimlerinin ve eleştirel düşünme eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.

Yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişkiye yönelik yapılan pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı sonuçları

Puan	2. Marmara yaratıcı düşünme eğilimleri ölçeği	3. Marmara eleştirel düşünme eğilimleri ölçeği
1. Yaratıcı kişilik özellikleri ölçeği	<i>r</i> ,393 <i>p</i> ,000*** <i>n</i> 78	,327 ,003** 78
2. Marmara yaratıcı düşünme eğilimleri ölçeği	<i>r</i> - <i>p</i> ,000*** <i>n</i> 78	,783 ,000*** 78
3. Marmara eleştirel düşünme eğilimleri ölçeği	<i>r</i> - <i>p</i> - <i>n</i> -	-

*** $p < ,001$, ** $p < ,01$

Tablo 4'te belirtildiği gibi okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri ile yaratıcı düşünme eğilimleri arasında orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki ($r=.393$, $p<.001$); yaratıcı kişilik özellikleri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasında orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki ($r=.393$, $p<.001$); yaratıcı düşünme eğilimleri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasında yüksek düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Buna göre okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri arttıkça yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimlerinin arttığı; yaratıcı düşünme eğilimleri arttıkça eleştirel düşünme eğilimlerinin arttığı söylenebilir.

Tablo 5.

Yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimlerinin demografik özelliklere göre farklılaşma durumuna ilişkin yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları

Puan	Değişkenler	n	\bar{X}	ss	t Testi			
					t	Sd	p	
Yaratıcı kişilik özellikleri ölçeği	Cinsiyet	Kadın	70	58,42	8,80	,845	76	,401
		Erkek	8	55,75	4,43			
Marmara yaratıcı düşünme eğilimleri ölçeği		Kadın	70	101,85	11,56	,206		,838
		Erkek	8	101,00	5,83			
Marmara eleştirel düşünme eğilimleri ölçeği		Kadın	70	118,27	12,50	-,424		,673
		Erkek	8	120,25	12,69			
Yaratıcı kişilik özellikleri ölçeği	Sınıf düzeyi	1. sınıf	49	57,12	7,46	-1,405	76	,164
		2. sınıf	29	59,89	9,86			
Marmara yaratıcı düşünme eğilimleri ölçeği		1. sınıf	49	101,97	10,32	,216		,829
		2. sınıf	29	101,41	12,46			
Marmara eleştirel düşünme eğilimleri ölçeği		1. sınıf	49	118,85	11,06	,351		,727
		2. sınıf	29	117,82	14,68			
Yaratıcı kişilik özellikleri ölçeği	Yaratıcılık dersi alma durumu	Alan	41	59,24	9,79	1,198	76	,235
		Almayan	37	56,94	6,66			
Marmara yaratıcı düşünme eğilimleri		Alan	41	101,78	11,39	,009		,993
		Almayan	37	101,75	10,90			

ölçeği								
Marmara eleştirel düşünme eğilimleri		Alan	41	119,17	13,56	,517		,606
		Almayan	37	117,70	11,21			
Yaratıcı kişilik özellikleri ölçeği	Yaratıcılık ile ilgili seminere katılma durumu	Katılan	12	54,25	5,25	-1,757	76	,083
		Katılmayan	66	58,86	8,78			
Marmara yaratıcı düşünme eğilimleri ölçeği	Katılma durumu	Katılan	12	100,41	10,67	-,457		,649
		Katılmayan	66	102,01	11,22			
Marmara eleştirel düşünme eğilimleri ölçeği		Katılan	12	117,16	12,84	-,393		,705
		Katılmayan	66	118,71	12,46			

Tablo 5'te belirtildiği gibi araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının ölçeklerden aldıkları puanların cinsiyet, sınıf düzeyi, yaratıcılık dersi alma durumu ve yaratıcılık ile ilgili seminere katılma durumu değişkenlerine göre farklılaşma ile ilgili yapılan bağımsız gruplar t-testi sonucunda ölçeklerden alınan puanların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık hiçbir grupta anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırmanın sonucunda öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özelliklerinin, yaratıcı düşünme eğilimlerinin ve eleştirel düşünme eğilimlerinin düzeyinin yüksek olduğu saptanmıştır. Alanyazında benzer sonuçlara ulaşan çalışmalar yer almaktadır. Yılmaz ve Güven (2019) okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özelliklerinin yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Bulut (2022) ve Karaçelik (2022) okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri yüksek düzey olarak tespit etmiştir. Berkant ve Varki (2022) öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinin ortalamadan yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Bayraktar ve Güder (2019) okul öncesi öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Karalı (2012) eğitim fakültesi öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerini incelediği araştırmanın sonucunda öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin iyi seviyede olduğunu tespit etmiştir. Öte yandan Türkmen (2014) eğitim fakültesindeki öğrencilerin yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimlerinin düşük düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin düşük düzeyde olduğunu tespit eden çalışmalar da mevcuttur (Alkın-Şahin, Tunca & Ulubey, 2014; Can & Kaymakçı, 2015; Güven & Kürüm, 2008). Mevcut araştırma sonucuna dayanarak, okul öncesi

öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özelliklerinin, yaratıcı düşünme eğilimlerinin ve eleştirel düşünme eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğu tespiti oldukça olumlu bir bulgu olarak değerlendirilebilir. Bu tespitler, okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerine sahip olmalarının eğitim sistemi ve öğretmen yetiştirme programları için önemli bir potansiyel sunduğunu göstermektedir. Ancak, bu potansiyeli daha da geliştirmek ve öğretmen adaylarına daha etkili bir şekilde aktarmak için uygun eğitim ve destek önemlidir. Nitekim Belda-Medina (2022) İngilizce öğretmen adaylarına uygulanan programın öğretmen adaylarının yaratıcılık ve eleştirel düşünme becerilerini arttırdığını tespit etmiştir.

Araştırmanın sonucunda okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri ile yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri arasında orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı; yaratıcı düşünme eğilimleri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasında yüksek düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buna göre okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri arttıkça yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimlerinin arttığı; yaratıcı düşünme eğilimleri arttıkça eleştirel düşünme eğilimlerinin arttığı söylenebilir. Benzer şekilde Bulut (2022) okul öncesi öğretmen adaylarının 21. Yüzyıl becerileri ile yaratıcı düşünme eğilimlerini incelediği araştırmanın sonucunda yaratıcı düşünme eğilimi ile eleştirel düşünme becerileri arasında orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Berkant ve Varki (2022) öğretmen adaylarının eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri ile yaratıcı düşünme eğilimleri arasında düşük düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır. Türkmen (2014) eğitim fakültesindeki öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri ve yaratıcılık düzeylerini karşılaştırmalı olarak incelediği araştırmanın sonucunda öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasında orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları yaratıcı kişilik özelliklerinin yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme eğilimlerini artırdığını gösterse de bu ilişkinin nedensel bir ilişki olduğunu kesin bir şekilde belirtmez. Başka faktörler veya değişkenler de bu ilişkiyi etkileyebilir. Mevcut araştırmadan elde edilen bu sonuçla birlikte okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özelliklerinin, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleriyle pozitif bir ilişkisi olduğu göz önüne alındığında, eğitimcilerin ve eğitim kurumlarının yaratıcılığı teşvik eden programlara ve uygulamalara odaklanmaları daha da önem kazanmaktadır.

Son olarak araştırmanın sonucunda okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimlerinin cinsiyet, sınıf düzeyi, yaratıcılık dersi alma durumu ve yaratıcılık ile ilgili seminare katılma durumu değişkenlerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Benzer sonuçlara ulaşan çalışmaların olduğu görülmektedir. Yılmaz ve Güven (2019) okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özelliklerinin cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaşmadığını tespit etmişlerdir. Kılınç (2019) okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özelliklerinin cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Karaçelik (2022) okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinin cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Berkant ve Varki (2022) öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını ortaya koymuştur. Türkmen (2014) öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinin cinsiyet ve sınıf düzeyine göre farklılaşmadığını ortaya koymuştur. Eleştirel düşünme eğilimlerinin sınıf düzeyine göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Bulut (2022) okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (2), 1412-1430.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (2), 1412-1430.

Araştırma Makalesi / Research Paper

eğilimlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Şen (2016) okul öncesi öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaşmadığı tespit etmiştir. Ekinci ve Aybek (2010) öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Karalı (2012) öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Alkın-Şahin, Tunca ve Ulubey (2014) ve Kırmalı (2015) öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin sınıf düzeylerine göre farklılaşmadığını saptamışlardır.

Öte yandan Yılmaz ve Güven (2019) yaratıcılık dersi alan okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özelliklerinin ders almayan öğretmen adaylarından anlamlı olarak daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır. Berkant ve Varki (2022) öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinin sınıf düzeyine göre farklılaştığını tespit etmişlerdir. Kadın öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin erkeklerden anlamlı olarak daha yüksek olduğunu tespit eden çalışmalar bulunmaktadır (Alkın-Şahin, Tunca, & Ulubey, 2014; Kırmalı, 2015; Türkmen, 2014). Can ve Kaymakçı (2015) ve Karalı (2012) öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin sınıf düzeyine göre farklılaştığını tespit etmiştir.

Mevcut araştırmadan elde edilen bu sonuçlar cinsiyet, sınıf düzeyi ve eğitim geçmişi gibi değişkenlere bakılmaksızın öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme becerilerine sahip olabileceğini göstermektedir. Bu, eğitim sistemlerinin eşitlik ve fırsat eşitliği konularında başarılı olabileceğini göstermektedir. Bu sonuçlar, yaratıcılığı ve düşünme becerilerini geliştirmeye odaklanan eğitim programlarının, cinsiyet veya sınıf düzeyi gibi öğrenciler arasındaki farklılıkları göz önüne almadan tasarlanmasının mümkün olduğunu göstermektedir. Ancak, her öğrencinin farklı özelliklere sahip olduğunu unutmamak önemlidir. Cinsiyet, sınıf düzeyi veya eğitim geçmişi gibi değişkenlerin, yaratıcılığı ve düşünme becerilerini etkilemediği sonucu, bu özelliklerin daha çok bireysel yetenekler ve motivasyonlarla ilişkili olduğunu gösterebilir. Başka değişkenlerin bu ilişkileri açıklayıcı bir rol oynayabileceği de düşünülmektedir.

Sonuç olarak okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılan bu araştırma, öğretmen yetiştirme programlarının ve pedagojik yaklaşımların yeniden gözden geçirilmesini gerektirebilir. Özellikle öğretmen adaylarına yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek için daha fazla fırsat sunulması önemlidir. Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme eğilimlerinin artması, gelecekteki öğrencilerine daha zengin ve etkili bir öğrenme deneyimi sağlama potansiyeline sahiptir. Bu, öğretmenlerin sınıflarındaki çocukların düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırmanın sonucunda araştırmacılara, eğitimcilere ve politika yapıcılara yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur. Araştırmanın sonucunda okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu sonucun nedenlerine yönelik detaylı araştırmalar yürütülebilir. Araştırmanın sonucunda okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimlerinin Yılmaz, H. (2023). Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 14 (2), 1412-1430.*

DOI. 10.51460/baebd.1363259

ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bu ilişkiden yola çıkarak öğretmen adaylarının yaratıcılık ve eleştirel düşünme becerileri açısından desteklenmesi sağlanabilir. Bu araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimlerinin cinsiyet, sınıf düzeyi, yaratıcılık dersi alma durumu ve yaratıcılık ile ilgili seminere katılma durumu değişkenlerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu sonucun olası nedenlerini tespit etmeye yönelik detaylı araştırmalar yürütülebilir. Gelecek araştırmalarda öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimlerinde farklılaşma yaratabilecek başka değişkenler (üniversite yaşamına uyum, sanatsal beceriler) eklenebilir. Son olarak bu araştırmada nicel veri toplama yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Takip eden araştırmalarda nitel veri toplama yöntem ve tekniklerinin kullanılması önerilmektedir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (2), 1412-1430.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (2), 1412-1430.

Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

- Alkın-Şahin, S., Tunca, N., & Ulubey, Ö. (2014). Öğretmen adaylarının eğitim inançları ile eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişki. *İlköğretim Online, 13*(4), 1473-1492.
- Ask, K., & Alison, L. (2017). Investigators' decision-making. In *Forensic psychology in context* (pp. 35-55). Willan.
- Bayraktar, S., & Güder, S. Y. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin tutumları ile eleştirel düşünme eğilimleri ilişkisi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International, 9*(2), 640-665.
- Beghetto, R. A. (2010). Creativity in the classroom. *The Cambridge Handbook of Creativity, 447-463.*
- Belda-Medina, J. (2022). Promoting inclusiveness, creativity and critical thinking through digital storytelling among EFL teacher candidates. *International Journal of Inclusive Education, 26*(2), 109-123.
<https://doi.org/10.1080/13603116.2021.2011440>
- Berkant, H. G., & Varki, E. (2022). Öğretmen adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ile yaratıcı düşünme eğilimlerinin incelenmesi. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences, 8*(58), 1661-1680.
<http://dx.doi.org/10.29228/JOSHAS.66329>
- Bilge, F. (2012). Gestalt ve insanlı yaklaşımında öğrenme. B. Yeşilyaprak (Ed.), *Eğitim psikolojisi* içinde (ss. 272-286). Pegem Akademi.
- Bulut, İ. (2022). Creative thinking dispositions of preschool teacher candidates as a predictor of 21st century skills. *Eurasia Journal of Social Sciences & Humanities, 9*(29), 50-74.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.7497242>
- Can, Ş., & Kaymakçı, G. (2015). Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri. *Education Sciences, 10*(2), 66-83.
- Chabeli, M. M. (2006). Higher order thinking skills competencies required by outcomes-based education from learners. *Curationis, 29*(3), 78-86.
- Cheung, R. H. P. (2012). Teaching for creativity: Examining the beliefs of early childhood teachers and their influence on teaching practices. *Australasian Journal of Early Childhood, 37*(3), 43-52.
<https://doi.org/10.1177/183693911203700307>
- Craft, A. (2003). Creative thinking in the early years of education. *Early Years: An International Journal of Research and Development, 23*(2), 143-154.
- Dılmaç, O. (2010). Alan derslerinin görsel sanatlar öğretmeni adaylarının yaratıcı düşünme becerileri üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13*(23), 79-92.
- Doğan, N. (2015). Yaratıcı düşünme ve yaratıcılık. Ö. Demirel (Ed.), *Eğitimde yeni yönelimler* içinde (ss. 167-198). Pegem Akademi.
- Duffy, B. (2006). *Supporting creativity and imagination in the early years*. McGraw-Hill Education.
- Ekinci, Ö., & Aybek, B. (2010). Öğretmen adaylarının empatik ve eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi. *İlköğretim Online, 9*(2), 3-14.
- Facione, P. A. (2011). Critical thinking: What it is and why it counts. *Insight Assessment, 1*(1), 1-23.
- Fasko, D. (2003). Critical thinking: Origins, historical development, future direction. In D. Fasko (Ed.), *Critical thinking and reasoning: Current research, theory and practice* (pp. 3-20). Hampton Press.
- Güven, M., & Kürüm, D. (2008). Öğretmen adaylarının öğrenme stilleri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişki. *İlköğretim Online, 7*(1), 53-70.
- Kampylis, P., & Berki, E. (2014). *Nurturing creative thinking* (pp. 1-28). International Academy of Education (IAE).
- Karaçelik, S. (2022). Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinin incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 6*(1), 42-61.
- Karalı, Y. (2012). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri: İnönü Üniversitesi örneği* (Yayın no. 314200) [Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Kaya, H. İ. (2010). *Öğretmen eğitiminde yapılandırmacı öğrenmeye dayalı uygulamaların öğretmen adaylarının*
- Yılmaz, H. (2023). Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 14* (2), 1412-1430.
DOI. 10.51460/baebd.1363259

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (2), 1412-1430.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (2), 1412-1430.

Araştırma Makalesi / Research Paper

problem çözme, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme eğilimlerine etkileri (Yayın no. 263892) [Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Kılınc, K. (2019). *Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özelliklerinin ve duygusal zekâ düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayın no. 601835) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Kırmalı, C. (2015). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin matematik okuryazarlığı özyeterlik inançları ile eleştirel düşünme eğilimleri* (Yayın no. 407648) [Yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Ku, K. Y. (2009). Assessing students' critical thinking performance: Urging for measurements using multi-response format. *Thinking Skills and Creativity, 4*(1), 70-76. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2009.02.001>

Lai, E. R. (2011). Critical thinking: A literature review. *Pearson's Research Reports, 6*(1), 40-41.

Memduhoğlu, H. B., Uçar, R., & Uçar, İ. H. (2017). *Örnek uygulamalarla eğitimde yaratıcılık: Yaratıcı okul, yaratıcı öğretmen*. Pegem Akademi.

Mulnix, J. W. (2012). Thinking critically about critical thinking. *Educational Philosophy and Theory, 44*(5), 464-479. <https://doi.org/10.1111/j.1469-5812.2010.00673.x>

Mumford, M. D., Medeiros, K. E., & Partlow, P. J. (2012). Creative thinking: Processes, strategies and knowledge. *Journal of Creative Behavior, 46*, 30-47.

Özgenel, M., & Çetin, M. (2017). Marmara yaratıcı düşünme eğilimleri ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 46*(46), 113-132. <https://doi.org/10.15285/maruaebd.335087>

Özgenel, M., & Çetin, M. (2018). Development of the Marmara critical thinking dispositions scale: Validity and reliability analysis. *International Journal of Eurasia Social Sciences, 9*(32), 991-1015. <https://openaccess.izu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12436/2020/%c3%b6zgenel.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Paul, R., & Elder, L. (2019). *The miniature guide to critical thinking concepts and tools*. Rowman & Littlefield.

Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2012). *Örgütsel davranış*. (İ. Erdem, Çev.). Nobel Yayıncılık.

Şahin, F., & Danışman, Ş. (2017). Yaratıcı kişilik özellikleri ölçeği: Güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7*(2), 747-760. <https://dergipark.org.tr/en/pub/joiss/issue/32387/360217>

Şen, S. N. (2016). *Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri, empati kurma becerileri ve mesleki kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayın no. 422995) [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Treffinger, D. J., Isaksen, S. G., & Stead-Dorval, K. B. (2023). *Creative problem solving: An introduction*. Routledge.

Tuncer, B. (2017). *Okul öncesi dönemde eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini etkileyen temel faktörler* (Yayın no. 491444) [Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Türkmen, N. (2014). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ve yaratıcılık düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayın no. 368169) [Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Yıldırım, E. (2007). Bilgi çağında yaratıcılığın ve yaratıcılığı yönetmenin önemi. *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi, 12*(9), 109-120.

Yılmaz, H., & Güven, Y. (2019). Yaratıcılık ve hoşgörü: Okul öncesi öğretmen adayları üzerine bir araştırma. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 3*(2), 258-277. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967201932165>

Yılmaz, H. (2023). Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı kişilik özellikleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 14* (2), 1412-1430.

DOI. 10.51460/baebd.1363259